

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Прев 76/2018
22.11.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: др Драгише Б. Слијепчевића, као председника већа, Бранка Станића и Гордане Ајншпилер-Поповић, као чланова већа, у правној ствари тужиоца Општа земљорадничка задруга „АА“ из ..., бр. ..., кога заступа Слободан Кнежевић, адвокат из ..., против туженог Јавно водопривредно предузеће „Вода Војводине“ из Новог Сада, Булевар Михајла Пупина бр. 25, кога заступа Дејана Спасојевић-Иванчић, адвокат из ..., ради накнаде штете, вредност предмета спора 7.614.613,20 динара, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Привредног апелационог суда Пж 2678/2017 од 23.11.2017.године, у седници већа одржаној 22.11.2018.године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Привредног апелационог суда Пж 2678/17 од 23.11.2017. године, тако што се жалба туженог одбија и потврђује пресуда Привредног суда у Новом Саду П 976/16 од 09.02.2017. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да у року од осам дана по пријему ове одлуке надокнади тужиоцу трошкове ревизијског поступка у износу од 189.646,00 динара.

Образложење

Пресудом Привредног апелационог суда Пж 2678/17 од 23.11.2017. године, преиначена је пресуда Привредног суда у Новом Саду П 976/16 од 09.02.2017. године, тако што је одбијен тужбени захтев којим је тражено да тужени плати тужиоцу 3.060.684,50 динара, са законском затезном каматом од 01.02.2017. године до исплате и износ од 4.553.928,70 динара, са законском затезном каматом од 01.02.2017. године до исплате, те обавезан тужилац да туженом надокнади трошкове парничног поступка у износу од 1.029.246,00 динара и 190.746,00 динара.

Против овакве пресуде другостепеног суда тужилац је изјавио благовремену и дозвољену ревизију из свих законом прописаних разлога.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у границама разлога прописаним одредбом члана 408. ЗПП и установио да се ревизијом основано указује да је побијана пресуда заснована на погрешној примени материјалног права.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је у току 2006. године претрпео штету на површини од 175 хектара пољопривредног земљишта засејаног пшеницом и 250 хектара делимично припремљеног земљишта за сетву које је узорано и на коме је бачено вештачко ђубриво. Према комисијском записнику Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде од 08.05.2006. године штета је настала појавом површинских и подземних вода узрокованих немогућношћу мелиоризационих канала да приме вишак воде са земљишта тужиоца. Настанку штете је допринела и обустава рада црпних станица услед високог водостаја Тисе. Тужени је током 2000 до 2007. године континуирано предузимао мере одржавања каналске мреже. Међутим, предузете мере нису биле реализоване у складу са нормативима утврђеним од стране туженог. Разлог томе је необезбеђеност адекватних средстава, обзиром да су у периоду од 2000 до 2006. године она износила свега 40 – 50% потребног износа. Из тог разлога тужени никада није испоштовао потписане нормативе за одржавање главног и латералног канала. То је потврђено и налазом комисије вештака Пољопривредног факултета. Вештачењем је утврђено да од 1991. године у систем наводњавања Аутономне покрајине Војводине није ни приближно вршено улагање у односу на потребно. На исти начин су изостала потребна улагања и у периоду од 2003. до 2005. године. Последица таквог односа је девастирање изграђене каналске мреже. У време настанка штете у периоду од јануара до априла 2006. године биле су присутне и неубичајено високе атмосферске падавине у односу на вишегодишњи просек. Оне су у току јануара – марта 2006. године износиле 177мм, што је у границама пројектоване могућности система за одводњавање вода који износи 200мм. Пројектовани просек је премашен у посматраном периоду фебруар – април, када је износио 232мм. У наведеном периоду је дошло и до надпросечног раста подземних вода. Осим тога, током јануара – маја 2006. године забележен је и раст Тисе изнад, или око границе ванредне одбране од поплаве, а у априлу је забележен и максимални водостај од 818цм у односу на цео период од када се мерење врши. На каналском систему за одводњавање Чуруг – Жабал изграђена је и црпна станица са пет агрегата капацитета 10м³/с. Максимални капацитет црпне станице обезбеђује елиминацију вишка воде од 6,7цм на дан. Обзиром на удаљеност тужиочевих парцела од црпне станице вишак воде са његовог земљишта тече до црпне станице готово два дана. Рад црпне станице у децембру 2005. године се одвијао путем једног агрегата у трајању од 77 радних часова. У јануару 2006. године радио је један агрегат у трајању од 120 радних часова. У фебруару је, такође, радио један агрегат у трајању од 160 радних часова. У марту 2006. године нема података о раду црпне станице. У априлу 2006. године, радила су два агрегата у трајању од укупно 548 радних сати. И у мају 2006. године су радила два агрегата у укупном трајању од 358 радних сати. Прописани режим за део система којим се врши одводњавањем радом црпне станице Жабал износи максимално

72,20мнм, а може се држати и на нивоу од 71,20мнм, што је за један метар мање. Али, уобичајено је да ниво износи 71,70 мнм. Руководилац црпне станице Жабалъ је наредио да се у периоду март – април – мај ниво подигне чак и до 72,93мнм. На тај начин је дошло до повећања нивоа воде у каналској мрежи од 0,7м до 1м. При томе је према пројектованом систему прописано да најнижа квота терена износи свега 0,5м више од прописаног максимума при одводњавању у каналску мрежу. Овако повишени ниво је сходно висинском положају канала и његовом паду ка црпној станици Жабалъ узроковао појаву водолежи и превлажавања на квотама терена испод 73,50мнм. Из тог разлога је и у случају да је на парцелама тужиоца постојала хоризонтално дренажна мрежа иста не би могла функционисати. Усмени налог да се повиши ниво воде у каналима је издао Милан Богић, као одговорни радник за рад црпне станице Жабалъ. Он је то учинио у циљу стварања контрапритиска у односу на екстремно високи водостај Тисе како би спречио продирање воде испод насипа и његово подривање. Укупна стварна штета причињена на парцелама тужиоца утврђена је вештачењем у висини од 15.242.738,00 динара, а измакла корист у висини од 18.215.714,80 динара.

На темељу оваквог чињеничног стања, првостепени суд је стао на становиште да је до штете делимично дошло услед објективних околности – надпросечних падавина и високог водостаја Тисе у односу на вишегодишњи просек, а делимично због пропуста туженог и тужиоца. Објективни узрок настанка штете процењен је на 50%, док је допринос туженог и тужиоца опредељен у висини од по 25%. Пропуст туженог је утврђен у неадекватном одржавању каналске мреже, те непрописном раду црпне станице Жабалъ. Осим тога, тужени се није понашао ни у складу са обавезама установљеним Покрајинском одлуком о његовом оснивању. Он је сагласно одредби члана 10. морао благовремено обавестити оснивача да због недостатка средстава не може квалитетно и уредно извршавати поверене му послове редовог одржавања, коришћења и функционисања водопривредних објеката. Због тога је изостала и делимична корекција каналске трасе која би евидентно омогућила боље одводњавање тужиоцевог земљишта. Са друге стране, допринос у настанку штете је утврђен и на страни тужиоца. Он није благовремено приступио изградњи хоризонталне цревне дренаже. Из тих разлога првостепени суд је делимично усвојио тужбени захтев. Тужени је обавезан да од укупне штете тужиоцу надокнади 25% од износа који је утврђен вештачењем.

Другостепени суд је супротног становишта. По оцени тог суда правилно су утврђене све чињенице за пресуђење овог спора. Али, првостепени суд своју одлуку заснива на погрешној примени материјалног права. Тај суд сматра да на страни туженог не постоји кривица за штету коју трпи тужилац. Тужени није одговоран за наслеђено урушено стање система које потиче из периода пре његовог оснивања извршеног 2002. године. Тај суд сматра да евидентно пропуштање туженог да обавести оснивача о стању каналске мреже и неадекватном функционисању система одводњавања „није узрок који би био редовно подобан да допринесе настанку штете у виду појаве водолежи на тужиоцевим парцелама“. Осим тога, другостепени суд сматра да тужени своје надлежности може успешно вршити само у случају „када има довољно новчаних средстава и ако је систем за наводњавање у функционалном

стању“. Због тога другостепени суд сматра да одговорност за насталу штету није на туженом, већ на ономе ко му обезбеђује средства и услове за рад, а то је оснивач – Аутономна покрајина Војводина. Другостепени суд налази да у конкретном случају нису испуњени услови из члана 154. ЗОО за заснивање одговорности туженог. Тужени је у режиму ванредне одбране од поплаве предузео све потребне мере у периоду од 10.04.2006. до 15.06.2006. године. Због тога је и рад црпне станице Жабал, који је у том периоду био изван техничких норматива, искључен као узрок штете. Тужени се понашао у складу са Законом о заштити од елементарних и других већих непогода. Он је током 2000 – 2007. године континуирано предузимао мере на одржавању канала. Вештак Сима Белић није изнео тврдњу да је тужени пропустио да одржава каналску мрежу. Зато другостепени суд закључује да „нема доказног утемељења за закључак да тужени није у довољној мери и довољно често одржавао каналску мрежу“. Следом тих аргумената другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је тужбени захтев у целости одбио као неоснован.

Врховни касациони суд је становишта да изнета правна аргументација другостепеног суда нема утемељење у утврђеном чињеничном стању. Осим тога, погрешно је правно схватање другостепеног суда да тужени није одговоран за штету причињену тужиоцу зато што на његовој страни нема кривице, јер он није допринео њеном настанку у смислу одредбе члана 154. ЗОО.

Одговорност туженог се не заснива на његовим деликтним радњама. Он је одговоран због објективних пропуста насталих услед неадекватног обављања његове делатности од стране запослених лица која су била одговорна за извршење пренетог му овлашћења – послова по одлуци о оснивању. Наиме, одредбом члана 4. Одлуке о оснивању туженог прописано је да његову делатност, између осталог, представља и одржавање и развој система за одводњавање, одвођење сувишних вода и организација и спровођење одбране од унутрашњих вода, прихватање и спровођење искоришћених вода и израда одговарајућих планова и програма. Наведени послови представљају делатност од јавног интереса у складу са одредбом члана 82. Закона о водама („Службени гласник РС“ бр. 46/91, 593/93, 67/93, 48/94, 54/96, 101/05). С тим у вези је и одредбом члана 100. истог закона установљена обавеза плаћања накнаде за одводњавање од стране корисника пољопривредног земљишта и других законом одређених субјеката. Одредбом члана 101. став 5. цитираног закона прописано је и да се средства остварена од накнаде за одводњавање користе за одржавање, функционисање и изградњу објеката за одводњавање на мелиорационом подручју. Одредбом члана 15. Одлуке о оснивању туженог прописано је да накнада за одводњавање представља приход туженог који се користи за планско одржавање, функционисање и развој система за одводњавање, одвођење сувишних вода и организацију и спровођење одбране од унутрашњих вода на планском водопривредном подручју, организацију стручно научног рада на праћењу и унапређивању водног режима, вођење документације о водама и одвођење сувишних вода преко отворене каналске мреже хидросистема ДТД.

Дакле, наведени послови одржавања су пренети у надлежност туженом у циљу њиховог ефикасног обављања као послови од јавног интереса. За обављање тих

послова и Законом о водама и Одлуком о оснивању туженог опредељена су средства која се убирају плаћањем накнаде за одводњавање од стране корисника пољопривредног земљишта. Та средства представљају приход туженог и служе за ефикасно одржавање и унапређење система за одводњавање. Стога се не може прихватити тврдња другостепеног суда да туженом нису обезбеђена потребна средства за уредно одржавање и унапређење каналске мреже која му је уступљена на газдовање Одлуком о оснивању. Напротив, законско установљење обавезе плаћања накнаде за одводњавање од стране свих корисника пољопривредног земљишта недвосмислено указује да тужени редовно убира ова средства. То се потврђује и подацима наведеним у његовом Информатору о раду. Тим актом се потврђује да је тужени по том основу у току 2014. године остварио приход од 16.186.617,59 динара од физичких лица и 767.660.439,79 динара од правних лица. У првостепеном поступку суду није пружен доказ да тужени није остварио ове приходе и у периоду од свог оснивања 2002 – 2007. године. Суду није презентован ни финансијски план и програм одржавања каналске мреже у наведеном периоду. Зато се не може прихватити становиште другостепеног суда да тужени кривицом оснивача није имао обезбеђена потребна средства за успешно обављање поверених му послова од јавног интереса. С тим у вези, мора се имати у виду и да је одредбом члана 10. Одлуке о оснивању туженог прописана његова обавеза да у случају недостатка средстава потребних за квалитно и уредно извршење послова чувања, редовног одржавања коришћења и функционисања водопривредних објеката мора благовремено обавестити оснивача. Том одредбом је установљен ефикасан систем којим се и у случају одсуства потребних средстава убраних по основу накнаде за одводњавање ти послови морају адекватно финансирати. Због чињенице да су послови одводњавања законом опредљени као послови од јавног интереса они се и у одсуству потребних средстава убраних по основу накнаде за одводњавање морају функционално и континуирано обављати. У том случају недостајућа средства се обезбеђују из буџетских средстава оснивача. Зато је тужени био у обавези да суду презентује доказ да убрана средства по основу накнаде за одводњавање нису била довољна за ефикасно одржавање каналске мреже у периоду од 2002 – 2007. године. Његова обавеза је била и да се због, евентуално недостајућих средстава убраних по основу накнаде за одводњавање благовремено обрати оснивачу, обавести га о тој чињеници, истом предочи и образложи потребу за додатним средствима из буџетских средстава којим би се обезбедила реализација планским документима утврђених потреба одржавања и унапређења постојећег система одводњавања. Тужени ништа од тога није учинио. Напротив, његовим пропустима је осујећен законом успостављени циљ ефикасног обављања послова одводњавања који су законом опредељени као послови од јавног интереса. Због тога је изостало уредно одржавање каналске мреже. И не само то, пропустима туженог није обезбеђен и адекватан рад црпне станице Жабалњ. Шта више, наредбом одговорног радника туженог повећан је ниво у каналској мрежи изнад пројектованог техничког норматива рада црпне станице Жабалњ. Са пројектованих 72,20мнм ниво је подигнут на 72,93мнм. Због тога је ниво водостаја у каналској мрежи повећан чак за 0,7 до 1,0м. То је учињено упркос чињеници да је систем пројектован тако да најнижа квота терена може бити свега 0,5м виша од прописаног максимума. Овакав рад црпне станице је узроковао појаву водолежи и превлажавања терена испод квоте 73,50мнм, односно на земљишту тужиоца. Све ове

чињенице су потврђене исказом председника комисије вештака Пољопривредног факултета и одговорног радника туженог за рад црпних станица Жабал Милана Богића. Осим тога, председник комисије вештака Пољопривредног факултета је констатовао на рочишту од 01.02.2017. године да је услед неодговарајућих улагања систем одводњавања у АП Војводина неадекватно одржаван почев од 1991. године. Из истих разлога то није чињено и у периоду од 2003. до 2005. године. Те чињеницу су потврдили и бивши радник ВДП Средњи Банат ББ, као и сведок ВВ, који је истакао да прописани нормативи од стране туженог никада нису у потпуности испоштовани у погледу одржавања главног и латералног канала.

Према томе, наведене чињенице недвосмислено указују да је пропустима туженог осујећено ефикасно одржавање и унапређење постојећег система за одводњавање. Због његових пропуста изостало је адекватно одржавање система каналске мреже. То је имало за последицу стварање водолежи на земљишту тужиоца који су уништили засејану пшеницу на површини од 176 хектара и онемогућили даљу обраду већ узораног и нађубреног земљишта тужиоца у површини од 250 хектара. Стога је сагласно одредби члана 170. став 1. ЗОО тужени одговоран за штету која је тужиоцу причињена.

Првостепени суд је оценом изведених доказа утврдио да су учињени пропусти туженог допринели настанку штете са 25%. Првостепени суд је правилно утврдио да су настанку штете само делимично допринеле и енормне атмосферске падавине. Тај суд је основано закључио да се тужени не може ескулпирати од одговорности због чињенице да је након проглашеног ванредног стања одбране од поплава предузео све потребне мере.

Стога Врховни касациони суд налази да је извршена процена од стране првостепеног суда да су енормне падавине у спорном периоду само увећале већ постојећу штету за 50%. Сразмерно том проценту извршено је и умањење укупне висине штете. Због утврђеног доприноса тужиоца у настанку штете првостепени суд је правилно утврдио да се и по том основу укупни износ накнаде штете мора умањити за 25%. Вештачењем је утврђена укупна стварна штета у износу од 15.242.738,00 динара и 18.215.714,83 динара изгубљене добити. Стога је од укупног износа утврђене штете тужиоцу досуђена накнада сразмерно утврђеном доприносу у настанку штете од 25%. Таква одлука првостепеног суда има утемељење у правилној примени одредбе члана 170. став 1. и члана 192. став 2. Закона о облигационим односима.

Из тих разлога, а на темељу одредбе члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у ставу један изреке.

Одлука о трошковима спора је донета на темељу одредби члана 150, 153. став 1, 154, 163. став 1 – 4. и 165. став 2. ЗПП. Тужиоцу су досуђени трошкови ревизијског поступка. Призната му је накнада за састав ревизије у висини од 60.000,00 динара, као и накнада за судске таксе на ревизију и ревизијску одлуку у износу од 129.646,00

динара. Досуђени износи су одмерени у висини прописаној адвокатском и таксеном тарифом.

**Председник већа – судија
др Драгиша Б. Слијепчевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић